

برداشتی از الگوی دشمن‌شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر آمریکا

● جعفر شیرازی ●
استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۵

چکیده

نظام اسلامی با فلسفه نفی طاغوت، استکبار، اجرای احکام اسلامی، زمینه‌سازی ظهور، سعادت دنیوی و اخروی بشر و ... در ایران استقرار یافته است. عوامل پیروزی آن رهبری، مردم، دین‌محوری و موانع آن دشمنان، و در رأس آنها استکبار جهانی و آمریکا است. از اولین روزهای مبارزاتی حضرت امام خمینی (ره) آمریکای جهان‌خوار با اقدامات حضرت امام و تلاش‌های مردم مخالفت کرد. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عنوان خلف صالح ایشان بر بصیرت، دشمن‌شناسی و اینکه آمریکا دشمن اصلی نظام اسلامی است و ذکر تبعات عدم شناخت دشمن تأکید دارند. نداشتن الگو ضمن اختلال در اقدامات مسئولین نظام، تأثیر منفی در حفظ نظام اسلامی خواهد داشت. هدف این پژوهش دستیابی به الگوی دشمن‌شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر آمریکاست. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی، از نظر روش اجرا کیفی و داده‌بنیاد و از نوع کاربردی است. در اجرا بعد از انتخاب عنوان تحقیق نسبت به واژه کاوی از متون اصیل و تعیین داده‌های مورد نظر اقدام و در وهله اول کدگذاری باز و ۹۸۵ مفهوم یا کد باز استخراج شد. در کدگذاری محوری با مقایسه و دسته‌بندی عناوین، تعداد ۵۷ مقوله محوری به دست آمد. در کدگذاری انتخابی با دسته‌بندی کلی‌تر، داده‌های سازماندهی شده در قالب ابعاد یا مضامین به تعداد ۵ مورد رسید که نتایج حاصله شامل عوامل مؤثر بر شناخت دشمنان (عوامل علی، تقویت‌کننده، تضعیف‌کننده) ابعاد دشمنی، عوامل راهبردی شناخت و در نهایت نتایج شناخت دشمن بود که در مرحله چهارم با مشاوره با خبرگان و اجرای تکنیک چند رایی مدل‌سازی و الگوی نهایی ارائه گردید.

کلید واژگان: الگو، دشمن، دشمن‌شناسی

با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، جهت‌گیری حاکمیت الهی، باگفتن استکبار ستیزی، دفاع از محرومان و مستضعفان، ارائه ادبیات بیداری و مقاومت، تقابل و تضاد جبهه حق با محوریت انقلاب اسلامی در برابر جبهه باطل به سرکردگی مستکبران و با محوریت آمریکا و صهیونیسم آشکارتر و شفاف‌تر گردید و در عرصه‌ها و ابعاد مختلف ظهور و بروز یافت چرا که قدرت‌های استکباری و استعمارگر، موجودیت و دوام سلطه خویش را با انقلاب اسلامی در تقابل و خطر نابودی می‌دیدند. بدیهی است که از هر فرصت و ابزار و روشی برای مقابله با آن استفاده نمایند (حاجی صادقی، ۱۳۹۳: ۱۰). از اولین روزهای مبارزاتی حضرت امام خمینی (ره) آمریکای جهان‌خوار با اقدامات حضرت امام و تلاش‌های مردم مخالفت کرد. اکنون که نظام اسلامی با فلسفه نفی طاغوت، استکبار، اجرای احکام اسلامی، زمینه‌سازی ظهور، سعادت دنیوی و اخروی در ایران استقرار یافته است عوامل پیروزی یا همان عوامل محدثه و مبقیه آن دین، نقش و وحدت مردم و رهبری است و عوامل بازدارنده یا موانع استقرار کامل، ادامه و دوام معاندت آن معاندان، لشکر کفر، دشمنان، استکبار جهانی و در رأس آنها آمریکای جهان‌خوار می‌باشند. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با توجه به دشمنی‌های فوق، بر بصیرت و دشمن شناسی و اینکه آمریکا به عنوان دشمن اصلی نظام اسلامی است و ذکر تبعات عدم شناخت دشمن و مقابله با آن تأکید دارند. شدت بیان و تعدد تکرار نشان از اهمیت این موضوع داشته و لزوم تبعیت از نظرات حاکم اسلامی بر اساس مبانی اسلام را نشان می‌دهد. وظایف ما - برای حفظ نظام اسلامی بصیرت و شناخت دشمنان، مبانی، تفکرات، نظر و ایده و روش‌های مقابله آنان با نظام اسلامی است که همواره در پی براندازی و نابودی آن بوده‌اند. رویکردهای متفاوت و تشتت دیدگاه برخی از دولتمردان، سیاست‌مداران، جریان‌های سیاسی، در سطوح مختلف خبرگان و نخبگان جامعه نشان از وجود اختلاف دیدگاه در دشمن شناسی و نحوه مقابله با استکبار جهانی است. این تشتت و تفاوت‌ها نشانگر نبود شناخت دقیق و فقدان الگوی مدون و مناسب و کاربردی دشمن شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در سطح کلان نظام اسلامی می‌باشد. چنانچه این الگو ارائه شود از باب نظری زمینه پرداختن به جزئیات موضوع دشمن شناسی مخصوصاً با رویکرد شناخت آمریکا در تحقیقات و مراکز علمی و رفع آسیب‌های وضع موجود در حوزه دشمن شناسی را به دنبال داشته و از نظر عملی زمینه ساز اجرای فرامین حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

بوده و به تشتت آرا و ایجاد وحدت رویه، هم‌افزایی و هماهنگی مسئولان عالی نظام در رویکرد و عملکرد خواهد کرد. از طرفی مبنای تفاسیر و تعاریف از دشمن مورد نظر در نظام اسلامی و در رأس آنها استکبار جهانی و استفاده در تعیین مصداق شده و با افزایش بصیرت ملت ایران و امت اسلامی، موجب مقاومت و ایستادگی آنها با شناخت می‌شود. از طرف دیگر ضمن استفاده در تدوین سیاست دفاعی متناسب، در مقابله بادشمن و صیانت از کیان نظام و بصیرت و شناخت عموم مردم نسبت به دشمن، جلوی عوام فریبی از سوی برخی نخبگان سیاسی و جریان‌های منفعل و غرب-گرا را خواهد گرفت. این در حالی است که نبود چنین الگویی، ضمن ایجاد تشتت در اقدامات مسئولان نظام، تأثیر منفی در حفظ نظام اسلامی خواهد داشت. لذا هدف اصلی این پژوهش دستیابی به الگوی دشمن شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر آمریکاست. همچنین مفاهیم، مقوله‌ها، مضامین و روابط بین مضامین و مقوله‌هاست. با این توصیف سؤال این است که الگوی دشمن شناسی دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر آمریکا کدام است؟

مبانی نظری

پیشینه پژوهش

مطالعات اکتشافی پیرامون فعالیت‌های پژوهشی زیر - که ارتباط غیر مستقیم به موضوع مقاله دارند - توسط پژوهشگران انجام شده است:

۱. شیدائیان حسین، در مقاله ای، منتشر شده در فصلنامهٔ حصون، شمارهٔ ۱۱ بهار ۱۳۹۳ با عنوان «الزامات انقلاب اسلامی درمقابله با استکبار جهانی از نگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)» ضمن تأمل در مباحث عمیق و جامع انقلاب اسلامی انگیزه و رویکرد به اندیشهٔ امامین انقلاب اسلامی بدلیل ویژگی‌های لازم و فوق العادهٔ جامع و کاربردی در پیدایش، پیروزی، تثبیت و استمرار و پویایی نظام اسلامی همچنین با توجه به اشراف کامل ایشان به مسائل و احاطه به رویدادها، قدرت تجزیه و تحلیل مرتبط با آینده انقلاب اسلامی، قادرند راه کارها و الزامات مطلوب در جهت تضمین و سلامت انقلاب اسلامی در افق آینده را ترسیم نمایند.

۲. فرهودی مقدم، عبدالحسین و جواد فقیهی پور، در فصلنامه نگرش دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، سال اول، شماره ۲ بهار ۱۳۹۲ در تحقیقی با عنوان «دشمن شناسی و دشمن ستیزی از

دیدگاه حضرت امام خمینی (ره) «نتیجه گرفته است؛ معیارهای شناخت مبتنی بر دیدگاه حضرت امام عبارت‌اند از معیارهای عقیدتی، سیاسی، تربیتی و اخلاقی که کفر و طاغوت و انحرافات عقیدتی، استکبار و استبداد دشمنانی برخاسته از معیارهای عقیدتی و سیاسی-اند که حضرت امام در معرفی آنها با اولویت بیشتری تأکید داشته است. حضرت امام ضمن داشتن نظریه سیاسی در مقوله دشمن شناسی، راه‌کارهای ستیز با دشمن را تشکیل حکومت ولایی در واحد جهانی، وحدت کلمه، استفاده از فرصت حج، روز قدس، عمل نمودن به دستور قرآن و جان‌فشانی در راه حق و حقیقت می‌دانند.

۳. گودرزی، محسن سال ۱۳۹۶ در دانشگاه عالی دفاع ملی، رساله دکتری با عنوان «الگوی راهبردی استکبار ستیزی جمهوری اسلامی ایران در برابر دشمنان از منظر آموزه‌های قرآن کریم و سیره نبوی (صلی‌الله‌علیه‌وآله) با تأکید بر بعد فرهنگی» انجام داده و در آن نتیجه گرفته راه‌کارهای مقابله با استکبار عبارت‌اند از: اطاعت از رهبری، عدم سستی و ضعف، عدم ترس از دشمن، حفاظت از روحیهٔ تهاجمی، برتری جبهه مؤمنان بر کافران، داشتن روحیه جهادی، نیروی شجاع، صبور و با شهامت، نفی سلطه‌پذیری و عدم طرح دوستی با استکبار، ایمان، توکل و صبر انقلابی، خودباوری و اعتماد به نفس، بصیرت و هوشیاری، کسب توانایی‌های لازم، شکیبایی و پایداری در مبارزه و اعتماد به وعده‌های الهی، حمایت همه جانبه از مستضعفان، وحدت و انسجام ایمانی، تمسک به فرهنگ حیات‌بخش توحیدی، ابطال فرهنگ استکباری.

روش اجرای تحقیقات فوق کیفی یا ترکیبی از رویکرد کمی و کیفی به عبارتی رویکرد آمیخته بوده و در همه این تحقیقات هدف اصلی شناخت بخشی از اقدامات و روش‌های دشمنی دشمنان علیه نظام اسلامی و نحوه مقابله با آن بوده است.

آنچه در تحقیقات مربوط به دشمن مغفول مانده تعیین ابعاد و مؤلفه‌های شناخت دشمن واقعی است چرا که نداشتن معیار و شاخص‌های دقیق دشمن شناسی ما را در شناخت دوست و دشمن واقعی دچار تشتت و اختلاف در برآورد و مقابله با آن می‌نماید. نقیصه موجود الگوی مدون دشمن شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است. لذا این تحقیق به دنبال آن است که این نقیصه را رفع نماید. با ارائه الگوی دشمن شناسی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، ضمن گسترش لبه دانش مربوط به این حوزه، زمینه برای پرداختن به جزئیات موضوع دشمن شناسی در تحقیقات و مراکز علمی آماده می‌گردد. همچنین در تعریف و تحدید مفاهیم و مقوله‌های شناخت دشمن کمک

خواهد کرد و از طرفی وجود الگوی واحد، مبنای تفاسیر و تعاریف از دشمن مورد نظر در نظام اسلامی خواهد بود و می‌تواند به انسجام نظریه پردازی در باب دشمن‌شناسی کمک کرده و از اختلاف و تشتت جلوگیری نماید. در عمل به صورت موردی مصادیق دشمنان با این معیارها تعیین خواهد شد.

مفهوم شناسی پژوهش

الگو: در فرهنگ دهخدا واژه الگو این‌گونه تعریف شده است: «مدل، سرمشق، مقتدی، اسوه، مثال و نمونه» (دهخدا، ج ۴، ص ۳۴). واژه الگو از نظر لغوی به معنای نمونه و شکل چیزی است که از کاغذ یا مقوا بریده باشند. از نظر اصطلاحی یک نظریه کلی در باره قلمرویی که مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد (آقابخشی، ۱۳۸۷: ۲۳). در نگاه دیگر، این واژه پترن^۱ به معنای؛ الگو و مدل، انگاره، شکل و نمونه، قالب، طرح، منوال و نقش در نظر گرفته شده است (شایان‌مهر، ۱۳۷۷ ج ۱: ۷۹). پس این واژه در معانی متعددی به کار رفته است. در تعریفی ساده از الگو می‌توان گفت؛ نمایش نظری و ساده شده از جهان واقعی می‌باشد (سورین، ۱۳۸۶: ۶۵).

منظور از الگو در این پژوهش عبارت است از چهارچوب و ساختار مفهومی منسجم، هدف‌دار و متشکل از مضامین مقوله‌ها و مفاهیم شناخت دشمن از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با معیارهای مشخص است که برای بیان واقعیت‌ها و رابطه بین آنها به کار رفته و با برخورداری از امکان تجزیه و تحلیل، پیش‌بینی نتایج را ممکن می‌نماید.

دشمن: دشمن در لغت به معنی بدنفس و زشت‌طبع آمده است (دهخدا، ج ۲۳: ۱۲). در اصطلاح، آن است که نسبت به کسی، گروه یا کشوری بدخواه، کینه‌جو و یا در جنگ و ستیز باشد (صدری افشار، ۱۳۷۳: ۵۴۵). دشمن و دشمنی در مقابل دوستی و محبت قرار دارد و در اصل به معنای بیزاری، نفرت، عداوت، کراهت و خصومت است (همان، ج ۲: ۱۵۳۸). در قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح، دشمن چنین تعریف شده است: «منظور از دشمن عبارت است از: اشرار، گروه‌ها و دولت‌هایی که با نظام جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ بوده یا قصد براندازی آن را دارند و یا اقدامات آنان برضد امنیت ملی است». در تبصره این ماده بیان شده است در صورت عدم احراز دشمن برای دادگاه، نظر شورای عالی امنیت ملی ملاک عمل خواهد بود (ماده ۲۵ قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ مجلس شورای اسلامی).

1. Pattern

در پژوهش حاضر دشمن عبارت است از هر عامل داخلی یا خارجی اعم از شخصیت حقیقی یا حقوقی که هدف نهایی آن تغییر کلی یا جزئی ساختار کلان نظام جمهوری اسلامی ایران از ماهیت دینی اسلامی شیعی به هویت مورد نظر دیگر یا ایجاد مانع عمده برای تداوم و بقای آن نظام باشد.

دشمن شناسی: دشمن شناسی یعنی شناخت تمایلات، انگیزه‌ها، اهداف، نفوذ و نوع اختلاف افکنی دشمن است که با آگاهی و بصیرت از تحرک و شناخت فتنه دشمن در جهت مقابله با آن اقدام لازم صورت گیرد (حدیث دشمن شناسی، ۱۳۹۱: ۷). رهبر معظم انقلاب می‌فرماید: «بصیرت این است که شما بدانید با چه کسی طرفید، بدانید که او درباره شما چه فکری دارد، بدانید که اگر چشم خودتان را بستید و فکر نکردید، ضربه خواهید خورد. توقع ما از نخبگان سیاسی و غیر سیاسی کشور این است که این بصیرت را داشته باشند. مردم خوشبختانه این بصیرت را دارند.» (بیانات در دیدار مسئولان نظام در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۲۵). در متون دینی و فرهنگی ما از بصیرت به عنوان شناخت مسیر و راه تعبیر شده است و با دشمن شناسی مترادف شمرده شده است. «بصیرت علم شناخت راه-هاست» (کریمی، ۱۳۹۱: ۳).

در این پژوهش، منظور از شناخت دشمن یا دشمن شناسی عبارت است از کسب بصیرت و دانایی نسبت ابعاد (مضامین) مؤلفه‌ها (مقوله‌ها) و شاخص‌های (مفاهیم) دشمنی دشمنان نسبت به نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر دیدگاه مقام معظم رهبری با تأکید بر آمریکا می‌باشد. **الگوی دشمن شناسی:** منظور از الگوی دشمن شناسی در این پژوهش عبارت است از چهارچوب و ساختار مفهومی منسجم و هدف‌دار که مضامین مقولات، مفاهیم دشمن شناسی مبتنی بر دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر آمریکا و رابطه بین آنها را نشان می‌دهد.

ماهیت دشمنان

دشمنان اصلی و فرعی: حضرت امام خمینی (ره) می‌فرماید: «مسلمانان حاضر در مواقف کریمه از هر ملت و مذهب که هستند باید به خوبی بدانند که دشمن اصلی اسلام و قرآن کریم و پیامبر عظیم‌الشان (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) ابر قدرت‌ها خصوصاً آمریکا و ولیده فاسدش اسرائیل است» (صحیفه نور، جلد ۱۹: ۴۶).

رهبر معظم انقلاب، در فرازهای متعدد ضمن تعیین معیارهای دشمن اصلی و فرعی، مصادیق

آن را بیان داشته که بخشی از آن ذکر می‌گردد. «وقتی که دشمن می‌گوییم، منظور ما دشمنی نیست که برای یک شاهی صنار دنیا دشمنی کند - که اینها دشمنی نیست - و نه دشمنی برای اختلاف سلیقه و اختلاف نظر - که اینها خیالات است - و نه دشمنی برای امور دنیوی و مادی - که ممنوع و مطرود است - دشمن، یعنی آن شیطان و شیطان‌صفتی که با خوبیها و فضیلت‌ها و بندگان صالح و صلاح و خدای صلاح‌آفرین، مخالف و دشمن است. این، آن دشمن اصلی است» (بیانات در دیدار مردم چهار محال و بختیاری ۱۳۶۸/۶/۸). «دشمن اصلی برای جمهوری اسلامی کیست؟ امروز دشمن اصلی ما در دنیا، صهیونیست و استکبار است. اصل قضیه در دشمنی با اسلام و نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران، صهیونیست و استکبار است. اگر بخواهیم استکبار را درست ترجمه کنیم، امروز با دولت متجاوز و مستکبر و یاغی و گردنکش آمریکا تطبیق می‌کند» (بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم رضوی ۱۳۷۵/۱/۴). «دشمن اصلی ما، سردمداران استکبار جهانی، در رأسشان هم رژیم آمریکا و شریک‌ترین آنها عناصر صهیونیست اشغالگر فلسطین هستند» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۵/۱۱/۱۲). «البته دشمن، فقط آمریکا نیست؛ اسرائیل هم دشمن اصلی است» (بیانات در دیدار جمع کثیری از جوانان استان اردبیل ۱۳۷۹/۵/۵).

خبیث‌ترین دشمن: مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) می‌فرماید:

«امروز البته خبیث‌ترین دشمن ما و دشمن جمهوری اسلامی آمریکا است. البته ما دشمن کم نداریم اما آن که از همه خبیث‌تر و عنودتر است، عبارت است از آمریکا. مسئولان آمریکایی، هم دروغ‌گو هستند، پشت‌هم‌انداز هستند، وقیحند، طماعند، شارلاتانند - حرکت‌هایشان، حرف‌هایشان را شما بشنوید، [می‌بینید] شارلاتانی حرف می‌زنند؛ یعنی انواع و اقسام خصوصیات زشت اخلاقی - و هم البته در کنارش ظالمند، سنگدلند، بشدت بی‌رحمند، تروریست‌اند؛ یعنی آنچه خوبان همه دارند، اینها به‌تنهایی همه را دارند! یعنی این جور دشمنی در مقابل ما امروز وجود دارد...» (سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران ۱۳۹۹/۱/۳).

علل و عوامل دشمنی استکبار

طواغیت و نظام‌های مادی در رأس آنها استکبار جهانی به دلایل مختلف با نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران دشمنی دارند. در این‌جا اجمالاً به برخی از موارد اصلی آن اشاره می‌شود.

وجود تضاد ذاتی و ماهوی: همواره در طول تاریخ دو جبهه حق و باطل و نظام‌های الهی و طاغوتی از نظر ذاتی و ماهوی با هم تقابل داشته‌اند. یعنی ماهیت و موجودیت یکی در تضاد و تباین با دیگری بوده است. در حال حاضر نیز نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به دلیل ماهیت الهی و فلسفه ظهور که در پی مبارزه بی‌امان با طواغیت بوده مورد غضب و دشمنی آنها واقع شده است. «تضاد منافع و عملکرد نظام جمهوری اسلامی ایران با منافع و عملکردهای قدرت‌های استکباری و استبدادی در سطح جهانی، از علل دیگر دشمنی با نظام اسلامی است» (مظفری، ۱۳۹۴: ۵۲).

«از طرف دیگر ذات اسلام که «الاسلام یعلو و لا یعلی علیه» (جواهرالکلام: ج ۳۸: ۱۹۴) «و لن یجعل الله للکافرین علی المؤمنین سبیلاً»^۲ و همچنین قاعده نفی سبیل؛ اصول زیر بنایی انقلاب، رویکرد جهانی و شمولیت اهداف و آرمان‌های نظام اسلامی، وجود تضاد در منافع و اصول اساسی، وجود نقش راهبردی نظام اسلامی در جهان، توان تکثیر شونگی مضاعف و دامنه عمل آن در طول تاریخ، غیر قابل معامله بودن خواسته‌های نظام اسلامی با سایر نظام‌ها و قدرت‌های مادی؛ موجب شده تا آنها با این نظام بیشترین و سرسخت‌ترین دشمنی را داشته باشند.

«وقتی یک سلطه بین‌المللی و یک ابرقدرت مثل امریکا، سیاست و راهبردش را بر این قرار می‌دهد که منافع خودش را تأمین کند، اگر منابع کشورهای دیگر به‌خطر بیفتند، برایش مهم نیست. وقتی نظامی با آن خصوصیات مثبت در دنیا وجود داشته باشد - به‌خصوص در منطقه‌ای که کانون توجه امریکا از لحاظ منافع است - بدیهی است بین اینها تضاد و چالش، یک امر قهری و حتمی و اجتناب‌ناپذیر است» (بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۲/۲۲).

گسترش اسلام و به خطر افتادن منافع استعمارگران: با ظهور نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره) که همه ملت را به مبارزه با چپاول ملتها از سوی استکبار فرا می‌خواند استعمارگران احساس کردند که استقرار و تداوم این نظام مانع بزرگی در مقابل منافع استعماری آنهاست. لذا در صدد دشمنی با این نظام برآمدند. آن حضرت دلایل این زمینه دشمنی را چنین بیان می‌دارند؛ «کراً تذکر داده‌ام که تنها چیزی که می‌تواند سد راه اجانب و دول استعمارگر باشد و نگذارد سلطه بر ذخائر ممالک اسلامی پیدا کنند اسلام و علمای جلیل اسلام است» «و این حقیقتی است که در طول تاریخ برای دول استعمارگر ثابت شده است»

(صحیفه نور، ج ۱: ۱۷۸) «عوامل و ایادی استعمار که می‌دانند با آشنایی ملتها به‌خصوص نسل جوان تحصیل‌کرده به اصول مقدسه اسلام، سقوط و نابودی استعمارگران و قطع دست آنان از منافع ملتها و کشورهای استعمار شده قطعی خواهد بود، به کارشکنی پرداخته و می‌کوشند که با سمپاشی‌ها و مشوب ساختن اذهان و افکار جوانان، از جلوه‌گر شدن چهره تابناک اسلام جلوگیری نمایند» (همان: ۱۸۵).

ماهیت و آرمان‌های الهی نظام اسلامی: وجود ویژگی‌های متفاوت انقلاب اسلامی ایران از قبیل برخورداری از جهان بینی و حیانی؛ پیشینه انقلاب اسلامی ایران که در امتداد تاریخ به انقلاب پیامبر و ائمه اطهار می‌رسد، رهبری و آیین الهی، عمق راهبردی آن که عمق و گستره اسلام، بر روح و فکر مسلمانان در جغرافیای جهان اسلام و عمق استراتژیک جمهوری اسلامی، باور دینی مردم غرب آسیا و دیگر نقاط جهان به شمار می‌آید. از طرفی «منشور انقلاب و نظام اسلام برگرفته از قرآن و سنت و گفتمان آن برخاسته از گفتمان نبوی و علوی و رهبری آن در سلسله مراتب ولایت الهی قرار داشته» (سعیدی، ۱۳۹۵: ۶۵). این انقلاب و نظام برخاسته از آن را به یک نظام منحصربه‌فرد در عصر حاضر تبدیل کرده است و این امر که برخلاف نظم مطلوب و غالب جهانی استکبار و نظام‌های دنباله‌رو او بود، جرقه دشمنی را در عمق وجود و ذهن آنها شکل داد.

موقعیت کشور ایران: «موقعیت استراتژیک ایران که به‌طور ویژه برای آمریکاییان در خلال جنگ جهانی دوم آشکار گردید و وجود منابع غنی نفتی در این کشور از یک سو و مسئله رقابت انگلیس و شوروی در ایران و توجه برخی از رجال سیاسی ایران به آمریکا در خلال جنگ جهانی دوم به بعد از آن توجه آمریکا را به ایران جلب نمود و زمینه‌هایی را برای نفوذ آمریکاییان در ایران فراهم ساخت» (جمشیدی، ۱۳۷۸: ۱۹).

ترس از صدور و همسان‌سازی انقلاب: «با تأسیس حکومت اسلامی در ایران به رهبری یک عالم شیعی، تمام مستکبران، به‌طور کلی اسلام و به‌ویژه تشیع را به عنوان خطری جدی برای خود احساس کردند. آنان دریافتند که با صدور انقلاب و تفکر اسلام ناب به دیگر کشورها، به یقین، منافع آنها به‌خطر می‌افتد. از این رو، آنها در صدد دشمنی برمی‌آیند، که آمدند» (حسینی، ۱۳۸۶: ۲۱). «از طرفی انقلاب اسلامی، بسیاری از منافع بیگانگان به‌خصوص آمریکا را در ایران در معرض نابودی قرارداد و عزم آنان را در مبارزه و دشمنی با ملت مسلمان ایران و دستاوردهای نظام اسلامی دوچندان نمود» (نگارش، ۱۳۸۹: ۱۳). حضرت امام خمینی (ره) در ذکر چرایی

دشمنی‌ها می‌فرمایند: «ما امروز دشمن‌های زیادی داریم و همه جا این دشمنان هستند، شما آن سیلی که به ابرقدرتها زدید در طول تاریخ کسی نزده است. متوقع نباشید که آنها بنشینند و تماشاچی باشند، آنها مشغول فعالیت هستند» (صحیفه نور، ج ۱۴: ک ۴۹)

استقلال خواهی: «یکی دیگر از علل و عوامل دشمنی آمریکا استقلال طلبی ملت ایران در پناه دین است» (روزنامه کیهان ۳۱ شهریور ۱۳۹۱، ص: ۶). چنانچه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌فرماید: «عامل اصلی این دشمنی‌ها، عبارت از این بود که ملت ایران در عمل و زبان به همه نشان داد و گفت که می‌خواهد زیر بار سلطه بیگانگان نباشد... ملت ایران در انقلاب خود یک حرف بزرگ زد و آن حرف این بود که ایران و ایرانی نمی‌خواهد زیر بار سلطه بیگانگان برود» (دیدار با مردم، به تاریخ ۱۳/۱۱/۱۳۷۸).

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) می‌فرماید: «این دشمنی‌ها با نظام جمهوری اسلامی این بی‌انصافی‌ها این غرض‌ورزی‌ها، همه به خاطر این است که ملت ایران، راه استقلال در سایه حاکمیت قانونی الهی را برگزیده و حاضر نیست که در مقابل آنها به زانو درآید و اظهار ضعف کند» (دیدار با نیروهای شرکت کننده در رزمایش طریق‌القدس، به تاریخ ۳/۲/۱۳۷۶).

عدم تفکیک دین از سیاست: حضرت امام خمینی (ره) می‌فرماید: «از بزرگترین مظاهر شرک در عصر حاضر، تفکیک دنیا از آخرت، و زندگی مادی از عبادت، و دین از سیاست است. گویی خدای دنیا - معاذالله - جباران و زورگویان و چپاولگران و ابرقدرتها و جنایتکاران‌اند، و استضعاف و استعباد و استثمار خلیق و علو و استکبار نسبت به بندگان خدا حق مسلم آنهاست و همگان باید پیشانی اطاعت بر آستان تفرعن آنها ساییده و در برابر زورگویی و غارتگری و میل و اراده بی‌مهار آنان تسلیم باشند و اعتراض نکنند؛ چرا که وعاظ السلاطین و نوادگان «بلعم باعورا»، فریاد برخوانند آورد که دخالت در سیاست کردید، و اسلام را چه به سیاست؟ (بیانات مورخه ۱۴/۴/۱۳۶۸).

حضرت امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران در طول عمر پر برکتش به‌ویژه در سال‌های پایانی از نظریه جدایی دین از سیاست به‌عنوان «اسلام آمریکایی» نام می‌برد، تا جایی که در مورد دخالت نکردن دین در سیاست می‌فرماید: «اسلام آمریکایی این بود که ملاها باید بروند درسشان را بخوانند، چه کار دارند با سیاست... از بس تزریق شده بود در این مغزها که باورش‌شان آمده بود که باید برویم توی مدرسه درس بخوانیم و چه کار داریم به این که به ملت چه می‌گذرد... امرحکومت با قیصر است به ما چه ربطی دارد» (پیام به حجّاج بیت‌الله الحرام اول ذی‌الحجه ۱۴۰۹).

حضرت امام (ره) در فرازی از خطابه‌های خود که در تاریخ ۱۳۴۳/۱/۲۱ ش ایراد شده می‌فرماید: «والله اسلام تمامش سیاست است، اسلام را بد معرفی کرده‌اند.» در سخن دیگر می‌فرماید: «اسلام مکتبی است بر خلاف مکتب‌های غیر توحیدی، در تمام شئون فردی، اجتماعی، مادی، معنوی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، دخالت و نظارت دارد و از هیچ نکته ولو بسیار ناچیز... فروگذار نکرده است.» «اسلام دینی است که احکام عبادی‌اش سیاسی است، این جمعه، این خطبه‌های جمعه، آن عید، آن خطبه‌های عید، این اجتماع، این مکه، این مشعر، این منی، این عرفات، همه‌اش مسائل سیاسی است.»

عدم اطاعت از کافران و ابرقدرتها: در بین جهادها جهادی هست که خدای متعال در قرآن آن را «جهاد کبیر» نام نهاده: وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا؛ در سوره مبارکه فرقان است: «بِه» یعنی به قرآن، «وَجَاهِدْهُمْ بِهِ» یعنی به وسیله قرآن با آنها جهاد کن؛ جهاداً کبیراً. این آیه در مکه نازل شده است؛ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا. آن کار دیگر چیست؟ آن کار دیگر، ایستادگی و مقاومت و عدم تبعیت [است]. فَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا؛ از مشرکان اطاعت نکن. «جهاد کبیر» یعنی چه؟ یعنی اطاعت نکردن از دشمن، از کافر؛ از خصمی که در میدان مبارزه با تو قرار گرفته اطاعت نکن. اطاعت یعنی چه؟ یعنی تبعیت؛ تبعیت نکن. تبعیت نکردن در کجا؟ در میدان‌های مختلف؛ تبعیت در میدان سیاست، در میدان اقتصاد، در میدان فرهنگ، در میدان هنر. در میدان‌های مختلف از دشمن تبعیت نکن؛ این شد «جهاد کبیر». این تبعیت نکردن آن قدر مهم است که خدای متعال پیغمبر خود را مکرر به آن توصیه می‌کند. آیه تکان دهنده اول سوره مبارکه احزاب: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ یَا اَیُّهَا النَّبِیُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَ لَا تُطِيعِ الْكَافِرِیْنَ؛ [می‌فرماید] «اتَّقِ اللّٰهَ وَ لَا تُطِيعِ الْكَافِرِیْنَ»! پیغمبر! تقوا داشته باش و از کافران تبعیت نکن؛ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِیْمًا حَکِیْمًا، وَ لَا تُطِيعِ الْكَافِرِیْنَ؛ این اطاعت نکردن از کافران، آن چیز بزرگ و مهمی است که خدای متعال با این لحن با پیغمبرش حرف می‌زند. (بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه‌السلام ۱۳۹۵/۳/۳).

دشمن‌شناسی از دیدگاه امامین انقلاب: دشمن‌شناسی از دیدگاه امامین انقلاب بر اساس مبانی دینی به منابعی (کتاب، سنت، اجماع و عقل) استوار است که در عصر غیبت مورد اتفاق مشهور علمای شیعه مبتنی بر نظام ولایی است و در بین حضرت امام خمینی (ره) به عنوان بنیانگذار نظام مقدس جمهوری اسلامی و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عنوان نایب

برحق ایشان در مورد اصول، ساختار و ماهیت نظام اسلامی که برای زمینه سازی ظهور حجت عظمی تشکیل شده، اختلافی وجود ندارد. در مورد دشمن شناسی و نحوه مقابله با نظام سلطه و طواغیت نیز اختلاف اساسی نیست. لذا در این پژوهش از ذکر تفاوت‌های جزئی که به دلیل فقه پویای شیعه در بین علمای اسلام طبیعی است خودداری می‌گردد و هیچ ثمر بخشی علمی در این پژوهش برای این کار تصور نمی‌شود.

راهبردهای دشمن شناسی

اولین گام در شناخت دشمن تعیین زیربنای فکری، عملی، اصول و راهبردهای آن شناخت می‌باشد. در موضوع دشمن شناسی تعیین ملاحظات اساسی از ضروریات آن است که در بیانات امامین انقلاب به خوبی به آن اشاره شده است. از جمله مبانی و راهبردهای اساسی که در بیانات امامان انقلاب نیز مورد تأکید قرار گرفته شامل تعیین آرمانها یا آرمان‌گرایی انقلابی است. در این زمینه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) فرموده‌اند: «هدف جمهوری اسلامی عبارت است از رسیدن به آرمان‌های اسلام، یعنی سعادت مادی و معنوی بشر، یعنی پیشرفت در امور زندگی مادی و معنوی. این هدف را نباید فراموش کرد، باید دنبال کرد و باید یقین داشت که با ایمان راسخ، با ادامه راه، با بصیرت در امور پیرامونی و مسائل جاری، با بصیرت نسبت به دشمن و بصیرت نسبت به میدان عمل و جبهه مبارزه، پیروزی قطعی است» (بیانات در دیدار مردم قم ۱۹/۱۰/۱۳۹۲).

حضرت امام خمینی (ره) در مورد آرمان دفاع از مستضعفان می‌فرماید: «بحث دنیاخواهی و آخرت‌جویی دو مقوله‌ای است که هرگز با هم جمع نمی‌شوند و تنها آنهایی تا آخر خط با ما هستند که درد فقر و محرومیت و استضعاف را چشیده باشند. فقرا و متدینین بی‌بضاعت گردانندگان و بر پا دارندگان واقعی انقلاب‌ها هستند. ما باید تمام تلاشمان را بنماییم تا به هر صورتی که ممکن است خط اصولی دفاع از مستضعفین را حفظ کنیم.» (بیانات تاریخ: ۲۹/۴/۱۳۶۷ جماران سالگرد کشتار خونین مکه و قبول قطعنامه ۵۹۸). حضرت امام (ره) در جای دیگر می‌فرماید: «این اسلام است که با منافع آنها مخالف است، این اسلامی است که طرفدار مستضعفین است، (و نُرِيدُ أَنْ نَمَنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ) وعده فرموده و عمل خواهد کرد. این طبقه‌ای که آن بالانشین‌ها پست می‌شمردند، می‌گفتند طبقه پایین، منطلق مستکبرین همین بود که استکبار و تکبر می‌فروختند بر جامعه، ملت ما را طبقه پایین حساب می‌کردند، بالا کی بود؟

آقای آریامهر و دسته‌جات خودش» (بیانات در جمع اعضای هیئت فاطمیون تهران ۰۴/۰۷/۱۳۵۸).
یا در جای دیگر می‌فرماید: «اتحاد مسلمین و تشکیل حزب مستضعفین بر ضد مستکبرین که در
رأس آنها آمریکای جانی است و نوکر بسیار فاسد او که اسرائیل است» (صحیفه نور، ج ۸، ۲۵۰: الی ۲۵۱).
راهبردهای دیگری که در بیانات آن بزرگواران دیده می‌شود به‌طور خلاصه در زیر جمع‌بندی
شده عبارت‌اند از: معیار قرآنی دشمن شناسی، شناخت ماهیت دشمن، شناخت دشمن اصلی،
شناخت جبهه دشمن، اصل سازش ناپذیری، اصل استکبار ستیزی و...

شکل شماره ۱: راهبردهای دشمن شناسی (محقق ساخته)

عوامل مؤثر در شناخت دشمن

با وجود مشکلات عدیده در دشمن شناسی نخبگان جامعه، همواره عواملی وجود داشته که چراغ
راهنمای مردم عادی در دشمن شناسی بوده و آن‌هایی که اراده لازم برای دشمن شناسی داشته‌اند
با استفاده از این عوامل در جهت کسب بصیرت بهره برده‌اند. به بخشی از این عوامل در زیر اشاره
شده است. یکی از عوامل مهم که در کسب بصیرت مردم تأثیر مضاعف داشته بصیرت امام و
زعیم امت است حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مورد بصیرت حضرت امام (ره) می‌فرماید:
«جمهوری اسلامی حج را شناخت. این، بصیرت امام بود. امام درست در سربندهای اساسی

انگشت گذاشته بود. در اسلام خیلی واجب وجود دارد، روزه هم یک واجب اساسی است؛ اما امام روی نماز جمعه و روی حج - یعنی آن بخش‌های حساس و سربندهای مهم - خیلی تکیه کرد و دایم از سال اول نسبت به حج حرف داشت و پیام می‌داد. البته من یادم است که ایشان از قبل هم - یعنی سال ۴۱ - به حجاج پیام می‌دادند. بعد از آن مبارزات اولیه مربوط به انجمن‌های ایالتی و ولایتی، و بعد از آنکه دولت انجمن‌ها را قبول کرد، فاصله‌ای شد. (بیانات در دیدار مسئولان دفتر هنر و ادبیات مقاومت ۱۳۷۰/۴/۲۳). یا می‌فرماید: «امام (ره) به معنای واقعی کلمه، یک حکیم بود. خدای متعال، حکمت به همان معنای حقیقی «وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ؛ را به این مرد داده بود. او واقعاً بصیرتی داشت. خیلی از چیزهایی که ماها حتی گاهی با دقت نمی‌دیدیم، او آنها را در نگاه عادی مشاهده می‌کرد. حرف‌های او، برخاسته از چنین دلی و چنان حکمتی بود» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۶۹/۹/۱۴).

دومین عامل اساسی و مؤثر در دشمن شناسی بصیرت خواص است هرچند بصیرت آحاد جامعه در شناخت دشمن تأثیر به‌سزایی دارد ولی بصیرت خواص از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «هدف و آماج توطئه‌های دشمن، خواص است؛ آماج دشمن، خواص است. می‌نشینند طراحی می‌کنند تا ذهن خواص را عوض کنند؛ برای اینکه بتوانند مردم را بکشانند؛ چون خواص تأثیر می‌گذارند و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند» (۱/۰۱/۱۳۸۸/۰۷). «در فراز دیگر می‌فرمایند: «بصیرت مهم است. نقش نجبگان و خواص هم این است که این بصیرت را نه فقط در خودشان، در دیگران به وجود بیاورند» (۵/۵/۱۳۸۸).

سومین عامل مؤثر در دشمن شناسی تقوا و پرهیز گاری یا بصیرت دینی است. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «تقوا یعنی مراقبت از خود برای حرکت در صراط مستقیم الهی؛ یافتن علم و معرفت و بصیرت، و بر اساس علم و معرفت و بصیرت، حرکت کردن. خوش‌بختانه جامعه ما در ماه رمضان از این افراد با سعادتی که توانستند این برکات را کسب کنند، بسیار داشت» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه ۱۳۹۰/۰۶/۰۹). مقام معظم رهبری (مد ظله‌العالی) در فراز دیگر می‌فرماید: «نقطه مقابل تقوا، غفلت و بی‌توجهی و حرکت بدون بصیرت است.

حضرت امام خمینی (ره) می‌فرماید: «حضور شما در صحنه‌های انقلاب و هوشیاری و آمادگی‌تان، دشمن را مأیوس خواهد کرد. با هوشیاری و وحدت کلمه از نهضت در مقابل خطرات

پاسداری کنید» (صحیفه نور، ج ۶ ص ۵۷ الی ۵۸) عوامل مؤثر دیگری در دشمن‌شناسی با استفاده از متن بیانات امامین انقلاب احصا شده که در شکل زیر درج شده است. بصیرت خواص، اتکا به خداوند، بصیرت وهوشیاری، تکلیف‌گرایی، شناخت اهداف دشمن، بیداری اسلامی، اعتماد به نفس و امید به آینده.

شکل شماره ۲: عوامل مؤثر در دشمن‌شناسی (محقق ساخته)

شناخت ابعاد یا حوزه‌های دشمنی

دشمنان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در مقابله با انقلاب اسلامی، به محض شکست در یک زمینه و حوزه نسبت به اقدام و عمل در حوزه دیگر اقدام کرده‌اند. در اوایل انقلاب که نیروهای مسلح انسجام کامل پیدا نکرده بودند اقدام به حمله نظامی و جنگ سخت علیه کشورمان کردند، در دوره دیگر تهاجم نظامی و سپس دشمنی فرهنگی را در دستور کار قرار دادند. در یک مقطع از نظر سیاسی قصد تغییر در ساختار نظام اسلامی را داشتند و در دوره‌های اخیر مشغول جنگ اقتصادی هستند. در زیر مستندات این دشمنی در بیانات امامین انقلاب ذکر می‌شود.

در مورد دشمنی نظامی یا جنگ سخت حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) فرموده‌اند: «جنگ تحمیلی که به وجود آمد، همه دشمنی‌ها، در مسئله جنگ متمرکز شد (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۵/۱۰/۲۸). یا در فراز دیگر می‌فرماید: «در جنگ تحمیلی، هشت سال، تقریباً همه دنیای مطرح آن روز، پشت سر دشمن ما قرار گرفتند و با ما جنگیدند؛ آمریکا به آنها کمک کرد، شوروی به آنها کمک کرد، ناتو به آنها کمک کرد، همسایگان بی‌انصاف به آنها کمک کردند؛ پول دادند، امکانات دادند و همه اینها در مقابل جمهوری اسلامی قرار گرفتند» (۱۳۸۸/۷/۱۵) بیانات در دیدار عمومی مردم چالوس و نوشهر).

حضرت امام خمینی (ره) می‌فرماید: «من قبلاً نیز گفته‌ام همه توطئه‌های جهان‌خواران علیه ما از جنگ تحمیلی گرفته تا حصر اقتصادی و غیره برای این بوده است که ما نگوئیم اسلام جوابگوی جامعه است» (بیانات در دیدار روحانیون، مراجع، مدرسان، طلاب و ائمه جمعه و جماعات ۱۳۶۷/۱۲/۳).

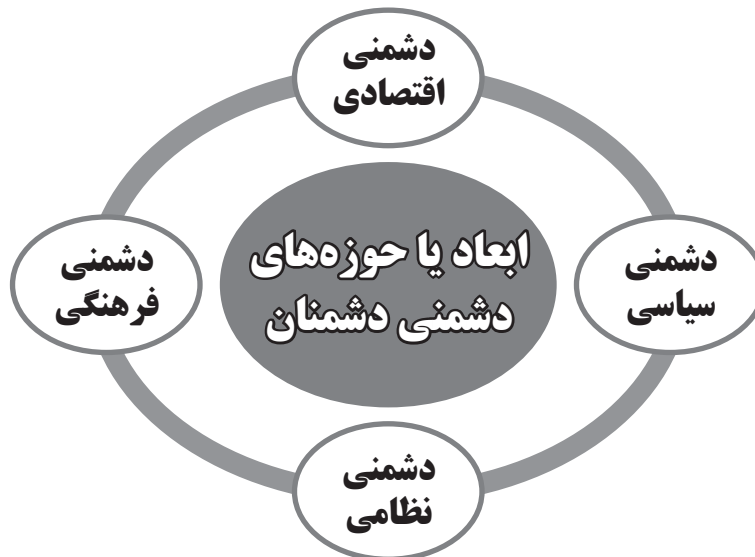
مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «استکبار از همه کمین‌گاه‌های سیاسی، نظامی، فرهنگی و اقتصادی [علیه ملت ایران استفاده می‌کند] اولویت امروز ملت ایران، مسئله اقتصادی است و توجه کنید که اولویت دشمن هم مسئله اقتصادی است؛ یعنی امروز دشمنان جمهوری اسلامی برای اینکه بتوانند اهداف خودشان را در مورد ایران و ایرانی و جمهوری اسلامی محقق کنند، دنبال راه‌کارهای اقتصادی، و یا به تعبیر درست‌تر، دنبال ضربه زدن اقتصادی به ملت ایران‌اند. هدف دشمن این است که بتواند با فشار اقتصادی، ملت ایران را نسبت به نظام اسلامی و جمهوری اسلامی دلسرد و دلزده کند و بین ملت ایران و نظام اسلامی فاصله بیندازد و هدف‌های خودش را از این راه دنبال کند. در کنار حرکات عملی سیاسی و اقتصادی و غیره، حقیقتاً یک تهاجم در زمینه مسائل فرهنگی و با ابزارهای فرهنگی آغاز شد» (بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۲/۲۲). «قبل از آنکه جنگ تحمیلی شروع شود، انواع و اقسام دشمنی‌های اقتصادی و سیاسی و تهدیدهای گوناگون وجود داشت» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۵/۱۰/۲۸).

«در جنگ اقتصادی هدف آمریکا ایجاد نارضایی است؛ هدفشان این است؛ می‌خواهند نارضایی ایجاد کنند بلکه بتوانند این نارضایتی را به اغتشاش داخلی تبدیل کنند» (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۷/۵/۲۲). «ما امروز با یک جبهه عظیم سیاسی، مالی، اقتصادی،

نظامی، امنیتی و مانند اینها مواجه‌ایم (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۶/۱۲/۲۴). «حالایک ناتوی فرهنگی هم به وجود آورده‌اند. این، بسیار چیز خطرناکی است» (بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان ۱۳۸۵/۸/۱۸). «گاهی اوقات جنگ نظامی آسان‌تر از جنگ فکری است؛ آسان‌تر از جنگ در عرصه‌های سیاسی است. ملت ایران نشان داد که در جنگ عرصه‌های سیاسی و امنیتی، بصیرتش و ایستادگی‌اش از ایستادگی در جنگ نظامی کمتر نیست» (بیانات در دیدار فرماندهان ارشد نظامی و انتظامی ۱۳۸۹/۱/۱۱). «بنده بارها این جبهه‌های سیاسی و صحنه‌های سیاسی را مثال می‌زنم به جبهه جنگ. اگر شما تو جبهه جنگ نظامی، هندسه زمین در اختیارتان نباشد، احتمال خطاهای بزرگ هست. برای همین هم هست که شناسایی می‌روند» (بیانات در مراسم تنفیذ حکم دهمین دوره ریاست جمهوری ۱۳۸۸/۵/۱۲).

«مسئله آمریکا این است که هویت اسلامی و ملی ما را قبول ندارد و این را به زبان می‌آورد. چرا عده‌ای از مدعیان سیاست و فهم، نمی‌فهمند؟! واقعاً جای تأسف است. حکومتی که این‌طور صریحاً می‌گوید می‌خواهم علیه نظام اسلامی و خواست ملت ایران عمل کنم و برای براندازی این نظام بودجه می‌گذارد، ارتباط و مذاکره با آن، هم خیانت و هم حماقت است» (بیانات در دیدار جمعی از ایثارگران و خانواده‌های شهدا ۱۳۸۸/۳/۱).

شکل شماره ۳: حوزه‌های دشمنی دشمنان (محقق ساخته)

عوامل محدود کننده شناخت دشمن

سابقه تاریخی نشان می دهد در بعضی مقاطع ملت‌ها و امت‌ها و حتی خواص جامعه بنا به دلایلی از شناخت و مقابله با دشمن غافل شده‌اند که این غفلت منجر به لطمات و تبعات جبران ناپذیری شده است. در زیر به بخشی از عوامل محدود کننده شناخت دشمن از دیدگاه امامین انقلاب اشاره می‌شود.

تفرقه و اختلاف: حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «یکی از چیزهایی که قطعاً منافی با پیشرفت است، اختلاف و تفرقه است؛ تفرقه میان آحاد ملت، تفرقه میان مسئولین، تفرقه میان بخش‌های گوناگون نظام، تفرقه میان نظام و مردم. این انسجام و یکپارچگی‌ای که انقلاب به ما داد، باید مثل یک ناموس مقدسی حفظ شود» (بیانات در دیدار مردم استان فارس ۱۳۸۹/۱۱/۱۹).

بی بصیرتی خواص: رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «بنابراین، بصیرت مهم است. نقش نخبگان و خواص هم این است که این بصیرت را نه فقط در خودشان، در دیگران به وجود بیاورند. آدم گاهی می‌بیند که متأسفانه بعضی از نخبگان خودشان هم دچار بی‌بصیرتی‌اند؛ نمی‌فهمند؛ اصلاً ملتفت نیستند. یک حرفی بگویم به نفع دشمن می‌پراندند؛ به نفع جبهه‌ای که همتش نابودی بنای جمهوری اسلامی است. به نحوی نخبه هم هستند، خواص هم هستند، آدم‌های بدی هم نیستند، نیت بدی هم ندارند؛ اما این است دیگر. بی‌بصیرتی است دیگر» (بیانات در دیدار اعضای دفتر رهبری و سپاه حفاظت ولی امر ۱۳۸۸/۵/۵).

دنیا طلبی: این مانع از بزرگترین آفت‌های جامعه اسلامی است حضرت امام خمینی (ره) در این زمینه می‌فرماید: «ملت عزیز ما که مبارزان حقیقی و راستین ارزش‌های اسلامی هستند، به خوبی دریافته‌اند که مبارزه با رفاه‌طلبی سازگار نیست؛ آنها که تصور می‌کنند مبارزه در راه استقلال و آزادی مستضعفین و محرومان جهان با سرمایه‌داری و رفاه‌طلبی منافات ندارد با الفبای مبارزه بیگانه‌اند. آنهايي هم که تصور می‌کنند سرمایه‌داران و مرفهان بی‌درد با نصیحت و پند و اندرز متنبه می‌شوند و به مبارزان راه آزادی پیوسته و یا به آنان کمک می‌کنند آب در هاون می‌کوبند. بحث مبارزه و رفاه و سرمایه، بحث قیام و راحت‌طلبی، بحث دنیاخواهی و آخرت‌جویی دو مقوله‌ای است که هرگز با هم جمع نمی‌شوند و تنها آنهايي تا آخر خط با ما هستند که درد فقر و محرومیت و استضعاف را چشیده باشند» (بیانات در دیدار مردم کازرون ۱۳۶۷/۴/۲۹).

دشمنان درونی: حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «استکبار از همه گام‌های سیاسی و نظامی و فرهنگی و اقتصادی خود به ما حمله کرده است. ما دو دشمن داریم: یک دشمن، دشمن درونی است؛ یک دشمن، دشمن بیرونی است. دشمن درونی خطرناک‌تر است. دشمن درونی چیست؟ دشمن درونی خصلت‌های بدی است که ممکن است ما در خودمان داشته باشیم؛ تنبلی، نشاط کار نداشتن، ناامیدی، خودخواهی‌های افراطی، بدبین بودن به دیگران، بدبین بودن به آینده، نداشتن اعتماد به خود - نه به شخص خود و نه به ملت خود - اینها بیماری است» (۱۳۸۷/۲/۱۶)

راحت طلبی: مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در این زمینه فرموده است: «اگر دچار راحت‌طلبی شدیم، اگر از بینات و واضحات غفلت کردیم، شکست می‌خوریم؛ خدا که با کسی خویشاوندی ندارد. اگر ایستادید - همچنان که تا امروز ایستاده‌اید - و متکی به خدا و دین خدا بودید، قطعاً پیروز می‌شوید» (بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۹۱/۸/۱۰).

غفلت از دشمن: حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این باب فرموده: غفلت از اینکه ممکن است به حرکت عمومی ملت ایران ضربه‌ای وارد شود، چیز خطرناکی است هشیار باشید. این همان توصیه امام علی (علیه‌السلام) است که فرمود: «وَمَنْ نَامَ لَمْ يُنْمَ عَنهُ؛ در عرصه زندگی سیاسی دچار خواب‌آلودگی نشویم» (بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۸۸/۶/۴) یا در جای دیگر می‌فرماید: «هیچ مجموعه‌ای را مردم ستایش نمی‌کنند وقتی که از وجود دشمن غفلت کند» (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۴/۱۱/۱۹).

بی بصیرتی: رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در این مورد می‌فرماید: «عزیزان من! تمام مشکلاتی که برای افراد یا اجتماعات بشر پیش می‌آید، بر اثر یکی از این دو است: یا عدم بصیرت، یا عدم صبر. یا دچار غفلت می‌شوند، واقعیتها را تشخیص نمی‌دهند، حقایق را نمی‌فهمند، یا با وجود فهمیدن واقعیات، از ایستادگی خسته می‌شوند. لذاست که به خاطر یکی از این دو، یا هر دو، تاریخ بشر پر از محنت‌های بزرگ ملت‌هاست؛ پر از غلبه زورگویان عالم بر ملت‌های ضعیف‌النفس و غافل است. نقطه مقابل تقوا، غفلت و بی‌توجهی و حرکت بدون بصیرت است. خدا، ناهوشیاری مؤمن را در امور زندگی نمی‌پسندد» (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۹/۱/۱۰).

موانع دیگری نیز در این زمینه وجود دارد که در بیانات امامین انقلاب ذکر شده و ضمن رعایت اختصار در نمودار زیر درج می‌شود.

شکل شماره ۴: عوامل محدودکننده شناخت دشمن (محقق ساخته)

نتایج و پیامدهای شناخت دشمن

هرگاه جامعه اسلامی با تبعیت از امام و مقتدای خود در مسیر دشمن شناسی و کسب بصیرت قدم برداشته و بصیرت لازم را پیدا کرده‌اند نتایج پربراری را برای امت و جامعه اسلامی داشته که در زیر به تعدادی از عناوین آن و بیانات مرتبط از امامین انقلاب اشاره می‌شود.

دفاع و حفظ نظام: یکی از نتایج پر بار بصیرت و دشمن شناسی دفاع از نظام اسلامی و حفظ آن از گزند دشمنان بوده که حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «رحمت خدا بر شما مردم عزیز، بر شما جوانان عزیز، که این جور بصیرت و آمادگی را از خودتان نشان می‌دهید و دشمن را از دست‌اندازی به کشورتان و نظامتان و انقلابتان مأیوس می‌کنید» (بیانات در دیدار مردم قم در سالگرد قیام ۱۹ دی ۱۳۸۸/۱۰/۱۹).

رهبر معظم انقلاب در جای دیگر می‌فرماید: «اینقدر محدودیت علیه کشور ما به وجود آوردند. در همه زمینه‌های اقتصادی به دنبال ایجاد تحریم بودند؛ غرضشان هم این بود که ملت

ایران را به زانو در بیاورند، نظام را به زانو در بیاورند؛ اما نظام جمهوری اسلامی به کمک صبر و بصیرت شما مردم، همه آن سیاستها و سیاستگذاران را به زانو درآورد» (بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲).

پیشرفت و شکوفایی: ثمره دیگر بصیرت و دشمن‌شناسی پیشرفت و شکوفایی جامعه اسلامی است که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «جمهوری اسلامی به برکت تمسک به اسلام، به برکت تکیه به مردم، به برکت بصیرت و آگاهی‌ای که مردم ما به‌حمدالله دارند، نه فقط ثبات دارد و ایستادگی کرده است بلکه پیشرفت کرده است» (بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۵/۱۰/۱۹). آن حضرت در فراز دیگر می‌فرماید «ملت ایران، اگر می‌خواهد راه عزت، پیشرفت، توسعه، سازندگی و رفاه زندگی را ادامه دهد و به نتیجه برساند، باید به استقامت و ایستادگی در مقابل دشمنان و استکبار بپردازد» (بیانات در مراسم هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله) ۱۳۷۵/۳/۱۴).

اقدام و عمل به موقع: سومین نتیجه شناخت دشمن اقدام و عمل به موقع در مقابل اقدامات دشمن می‌باشد. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «وقتی جوانها بصیرت لازم را دارند و دشمن را که در مقابل آنها است می‌شناسند، در شناخت دشمن اشتباه نمی‌کنند و تصمیم بر مقابله با دشمن را در خودشان ضعیف نمی‌کنند، دشمن نمی‌تواند حرکتی بکند، دشمن نمی‌تواند ضربه‌ای بزند، دشمن نمی‌تواند این حرکت عظیم را متوقف کند» (بیانات در دیدار نوجوانان و جوانان شرکت کننده در کاروان‌های راهیان نور ۱۳۹۶/۱۲/۱۹).

رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در فراز دیگری می‌فرماید: «عنصر اساسی چهارم که امام آن را در پایه‌های نظام جمهوری اسلامی کار گذاشت - و به‌حمدالله مایه ماندگاری نظام شد - مسئله دشمن‌ستیزی و سلطه‌ستیزی است. امام یک لحظه نه خود از کید و مکر و حيله دشمن غفلت کرد و نه گذاشت که مسئولان غفلت کنند» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۰/۳/۱۴). یا در جای دیگر می‌فرماید «مبارزه با استکبار، یک شعار همیشگی است» (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان و دانش‌آموزان ۱۳۷۵/۸/۱۲).

غلبه بردشمن: از نتایج مهم دیگر که کسب بصیرت و دشمن‌شناسی دارد پیروزی و غلبه بر دشمن است. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید: «عمل صالح بر اساس ایمان، ایمان راسخ و ایمان درست، ایمان همراه با بصیرت، و تداوم و استقامت، اگر چنانچه

بود، پیروزی قطعی است. اینهایی که پیروز نمی‌شوند، یکی از اینها را ندارند» (بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۲/۱۰/۱۹).

آن حضرت در فراز دیگر می‌فرماید: «عامل پیروزی این است که یک جماعتی - در یک مقیاس بزرگ، یک ملّتی - ایمان درستی داشته باشد، و این ایمان راسخ باشد، و این ایمان با بصیرت همراه باشد، و این ایمان و بصیرت با عمل و اقدام همراه باشد؛ اینها وقتی روی هم گذاشته شد، نصرت قطعی است. عمل صالح بر اساس ایمان، ایمان راسخ و ایمان درست، ایمان همراه با بصیرت، و تداوم و استقامت، اگر چنانچه بود، پیروزی قطعی است؛ فرازهای دیگر از آن حضرت در زیر مؤید این امر است «با بصیرت در امور پیرامونی و مسائل جاری، با بصیرت نسبت به دشمن و بصیرت نسبت به میدان عمل و جبهه مبارزه، پیروزی قطعی است» (بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۲/۱۰/۱۹).

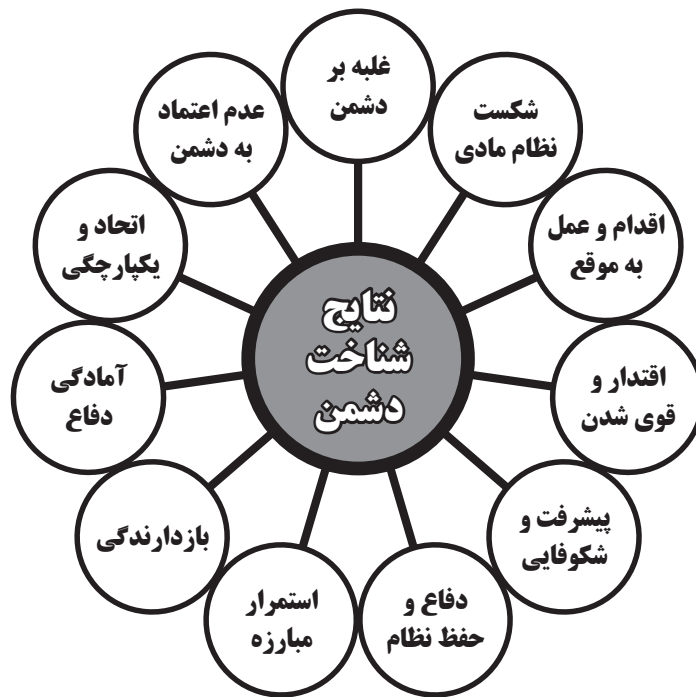
«بصیرت لازم است - جزو شرطهای لازم است - مجاهدت لازم است، ثبات لازم است. عزیزان من! ثبات در این راه، استقامت در این راه، یکی از واجب‌ترین و مهم‌ترین عوامل پیشرفت است. سعی کنید محیط خودتان را، پیرامون خودتان را، عناصر مرتبط با خودتان را و پیش از همه، درون و دل خودتان را وفادار و با ثبات نگه دارید نسبت به این آرمانها و نسبت به این راه و نسبت به این اهداف والا، قطعاً پیروز خواهید شد، قطعاً پیروزی با شما خواهد بود» (۱۳۹۶/۹/۱) بیانات در دیدار بسیجیان).

«آن جایی که ثبات و ایستادگی و استقامت و مبارزه و بصیرت و مانند اینها به خرج دادند، پیروز شدند؛ یعنی در طول تاریخ این جور است» (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۶/۱۲/۲۴). آن روز که اسلام در ایران پیروز شد و توانست دژ آمریکا و صهیونیسم را در یکی از حساس‌ترین کشورهای این منطقه بسیار حساس فتح کند، اهل عبرت و حکمت دانستند که اگر صبر و بصیرت را به کار گیرند، فتوحات دیگر پی‌درپی فرا خواهد رسید؛ و فرا رسید» (بیانات در دیدار دست اندرکاران برگزاری انتخابات ۱۳۹۲/۲/۱۶).

«این ایمان با بصیرت همراه باشد، و این ایمان و بصیرت با عمل و اقدام همراه باشد؛ اینها وقتی روی هم گذاشته شد، نصرت قطعی است» (بیانات در دیدار جمعی از فرهنگیان ۱۳۹۲/۱۰/۱۹).

عدم اعتماد به دشمن: آخرین پیامد و نتیجه شناخت دشمن که در این بخش به آن اشاره می‌شود. عبارت است از عدم اعتماد به دشمن؛ در جایی که دشمن به‌طور واقعی مورد شناسایی قرار گرفت هیچ آدم عاقلی به آن اعتماد نخواهد کرد. حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با شناخت

حکیمانهای که از آمریکایی‌ها دارند در این زمینه می‌فرماید: «آمریکایی‌ها، هم غیر قابل اعتمادند، هم غیر منطقی‌اند، هم در برخوردشان صادق نیستند» (بیانات در دیدار مسئولان نظام ۱۳۹۲/۴/۳۰). «مطالبه بعدی ما از مسئولین این بوده است که گفتیم به طرف مقابل اعتماد نکنید. خوشبختانه اخیراً یکی از مسئولین محترم صریحاً گفت که ما به طرف مقابل هیچ اعتمادی نداریم و این خیلی چیز خوبی است. گفتیم به طرف مقابل اعتماد نکنید» (بیانات در دیدار مداحان اهل بیت علیهم‌السلام ۱۳۹۴/۱/۲۰). شناخت دشمن، روشها، اهداف و شیوه‌های آن پیامدهای متعددی را به دنبال دارد که به بخشی از آن با استفاده از بیانات امامین انقلاب در نمودار زیر اشاره می‌شود.

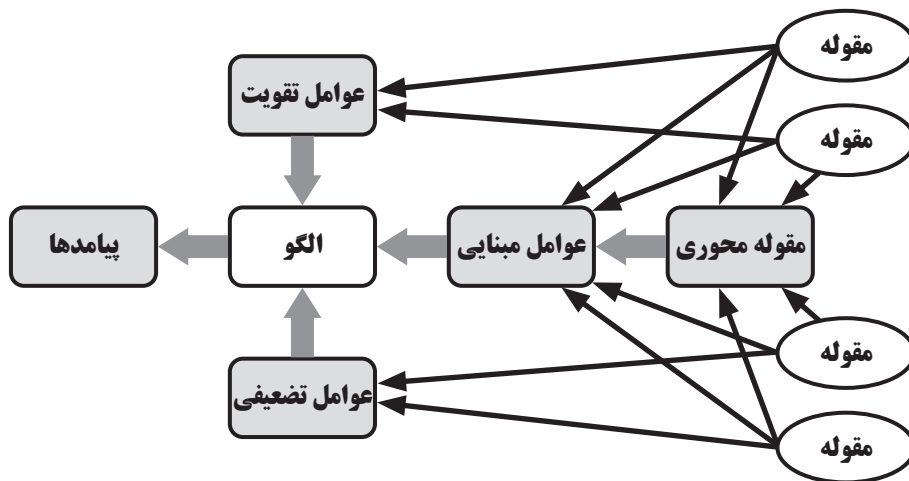

شکل شماره ۵: نتایج و پیامدهای شناخت دشمن (محقق ساخته)

چارچوب نظری^۳ پژوهش

چارچوب نظری مبنایی است که فرد پژوهشگر بر اساس آن، درباره روابط بین عواملی که در ایجاد مسئله مهم تشخیص داده شده نظریه پردازی می‌کند. به دلیل آنکه تحقیق حاضر از نوع نظریه

پردازشی است، نیازی به طرح چارچوب نظری ندارد. روش نظریه پردازشی «داده بنیاد»^۴ روشی است که محقق تلاش می‌کند تا اهداف تحقیق خود را با آن محقق سازد (ایران‌نژاد، ۱۳۸۲: ۷۴). مدل مفهومی با استفاده از روش نظریه پردازشی داده بنیاد تعیین می‌شود؛ و این مدل نظری به آشکار سازی مفاهیم دقیق تحقیق پرداخته و به کشف روابط علت و معلولی بین پدیده‌ها از طریق قواعد منطقی توجه می‌کند. تحقیق حاضر به دنبال یافتن الگوی دشمن شناسی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر دولت آمریکا است. در فرجام تحقیق بر اساس اصول روش کیفی داده بنیاد، مدل مفهومی الگوی دشمن شناسی برابر نمودار شماره (۱) ترسیم خواهد شد.

نمودار شماره ۱: مدل مفهومی

روش شناسی

روش این پژوهش، از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا با رویکرد کیفی انجام می‌شود. از نظر نوع داده‌ها کیفی و داده بنیاد می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی - توسعه‌ای است چون نتایج آن می‌تواند مورد استفاده کاربردی در مجموعه‌های نظام اسلامی قرار گیرد. از طرفی چون از جنبه نظری توسعه بخشی از مباحث نظری مربوط به دشمن شناسی است، لذا توسعه‌ای محسوب می‌شود.

3. Theoretical Framework

4. Grounded Theory

روایی و پایایی

در فرآیند یک پژوهش علمی، روایی تحقیق اشاره دارد به میزانی که یافته‌ها، واقعیت را توصیف می‌کند. به عبارتی یک تحقیق تا چه حد دقیقاً آنچه را که قصد ارزیابی‌اش را داشته سنجیده است. در تحقیقات کیفی معمولاً از واژه‌هایی همچون (باور پذیری) «قابل دفاع و امانت دار» بودن استفاده می‌شود. در تحقیق حاضر پس از مشورت با اساتید راهنما و مشاور و تعدادی از خبرگان حوزه دشمن‌شناسی نسبت به تعیین واژه‌های مورد نظر برای داده‌های اولیه به دلیل ذکر و نقل داده‌ها از اصل متون بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و از اسناد معتبر و استناد داده‌ها به ایشان، شاخص‌های مذکور که گویای روایی تحقیق است در حد بسیار بالایی برخوردار است.

پایایی تحقیق بیانگر پایداری و تشابه نتایج اندازه‌گیری در دوره‌های مختلف زمانی است. در تحقیقات کیفی وجود روایی و اثبات آن برای تحقق پایایی کافی می‌باشد. از طرفی به دلیل استفاده از نظر خبرگان به‌طور مستمر در کلیه مراحل و فرآیند تحقیق اعم از واژه‌کاوی و کدگذاری داده‌ها پایایی مورد نظر یک پژوهش به‌خوبی تضمین شده است.

تجزیه تحلیل یافته‌های پژوهش

مرحله اول واژه‌کاوی

در این مرحله بعد از انتخاب موضوع و عنوان تحقیق به تناسب آن، کلیدواژه‌ها انتخاب و نسبت به واژه‌کاوی از متون اصیل و تعیین داده‌های مورد نظر برای تحلیل اقدام شد. این مرحله به دلیل تعیین متن و داده‌های اصلی برای تحقیق، از مراحل مهم به‌شمار می‌رود. در این تحقیق از طریق خبرگان و اهل فن، نسبت به نظرخواهی و انتخاب واژه‌هایی که به منجر به جمع‌آوری غنی‌ترین متن گردد، به‌گونه‌ای اقدام شد که در نهایت با واژه‌های بصیرت، دشمن، دشمن‌شناسی، استکبار، کبر و آمریکا به بیانات مربوط به رهبر معظم انقلاب مراجعه و تا رسیدن به اشباع نظری نسبت به جستجو و جمع‌آوری متون اقدام شد و نتیجه آن جمع‌بندی متن تحقیقی در حدود ۳۰۰ صفحه شد.

مرحله دوم کدگذاری باز

در این مرحله ابتدا کوچکترین واحد تحلیل از متن برای کدگذاری انتخاب و در جدولی به شکل زیر سازماندهی شد. این جدول شامل حدود ۳۰۰ صفحه و ۲۴۸ ردیف است که بعد از مطالعه

خط به خط متن تهیه شده نسبت به دادن یک یا چند برچسب یا کدهای متناسب به هر کدام از آنها اقدام گردید. در نهایت حدود ۹۸۵ مفهوم یا کد استخراج گردید. در زیر بخشی از جدول کدگذاری باز درج می‌گردد.

جدول ۱: نمونه کدگذاری باز

منبع	داده های اولیه از متن بیانات	مفهوم (کد)	شناسه
/09/1381 01	درحقیقت، اسلام درکشورما بزرگترین ضربه رابه استکبار امریکایی زده است.	ضربه اسلام به استکبار	1.A
/02/1382 29	دولتهای اسلامی به برکت بیداری اسلامی می‌توانند عزتی را که قدرتهای استکباری از آنها گرفته‌اند، به خودشان برگردانند.	بیداری اسلامی موجب عزت	2.A
/02/1383 28	از مهم ترین ابزارهای استکبار؛ قدرتها و سلطه‌های جهانی، ترساندن است.	ترس ابزارهای استکبار	3.A
/09/1383 30	از اهداف اساسی استکبار و امریکا در دنیای اسلام عبارت است از ایجاد اختلاف؛ بهترین وسیله هم ایجاد اختلاف بین شیعه و سنی	اهداف اساسی استکبار ایجاد اختلاف	4.A
/11/1383 10	آنجایی که اراده‌ی مردم در مقابل استکبار باشد، تیغ دشمنان کند است.	اراده‌ی مردم مقابل دشمنان	5.A

مرحله سوم کدگذاری محوری

در این مرحله با مقایسه و دسته‌بندی عناوین استخراج شده از داده‌ها در مرحله قبل زمینه‌های مشترک بین آنها کشف و با طبقه‌بندی مفاهیم مشابه در قالب مفاهیم محوری دسته‌بندی گردید سپس با استفاده از تکنیک مقایسه پایدار زمینه ظهور ابعاد مشترک مفاهیم که همان کدگذاری محوری است فراهم گردید. حاصل این مرحله از فرآیند شکل‌گیری مؤلفه‌ها یا همان مقوله‌ها بود که به تعداد ۵۷ مورد ثبت شد. جدول زیر نمونه‌ای از مرحله کدگذاری محوری است.

جدول ۲: نمونه کدگذاری محوری

شناسه ها	مفاهیم	مقوله ها	شناسه
+40A+89A+ 35A+219A+ 317+	دشمنی نظامی (2)+جمله به ایران به امر اربابان+استقامت دربرابر جنگ سخت آمریکا + پایگاه های امریکادر منطقه نشانه وابستگی رژیمها + تسلط بر شئون نظامی+مستشارهای آمریکا ،استعمار نظامی + کودتای نظامی ،نیرنگ جدید آمریکا+ایران پایگاه تسلیحاتی آمریکا و تسلط نظامی + اقدام عملی آمریکا، دشمنی باماهیت اسلامی نظام (6)	دشمنی نظامی	B1
+68A+69A +70A+71A +72A+	تأثیر بصیرت در شناخت وانتخاب افراد+ تأثیر بصیرت در شناخت سیاستها و سیاسيون+ تأثیر بصیرت در فهم صحنه+ تأثیر بصیرت وحضور در صحنه+ بصیرت به معنی شناخت خط درگیری دشمن بصیرت شناخت صحنه	شناخت صحنه	B16

B25	اعتماد به نفس	عدم اعتماد به دشمن(6)+ نقض عهد آمریکا(3)+ اخذ امتیاز نقد و دادن امتیاز نسبه+خلف وعده آمریکائیا+ دشمنی امریکا مانع تعامل+ تعامل با آمریکا بی فایده+ دشمنی با ایران و ایرانی اسلام و مسلمین + عهدشکنی، تلون در آراء ، تقلب آمریکا+آمریکا اهل فریب	1552A+1528A+1522A+152
B26	ترس از دشمن	ترس ملتها موجب بدبختی است+ترس از مهم ترین ابزارهای استکبار ابزارارعاب ملتها+بزرگترین خطاویانوظیرمرعوب شدن است+ احساس ضعف باعث جری کردن دشمن+ هدف تبلیغات دشمن ترساندن مردم	1168A+1162A+1277A+1263A+1256A+12
B27	دنیا طلبی	حب دنیا مانع بصیرت+ بزرگترین آفتها دنیا طلبی+ دنیاخواهی و آخرت جویی غیر قابل جمع+ نیازهای کم ارزش مادی مانع بصیرت+ مادپرگی دشمن شماس+ گرایش مادی دشمن شماس	778A+800A+816A+827A+832A+83
B34	دشمنی سیاسی	دشمن مخالف استقلال+ پیچیدگی جنگ سیاسی+ تهاجم سیاسی+ آمریکا دشمن استقلال آزادی ملت ایران+مقاصدسیاسی+دشمنی سیاسی+مصونیت آمریکائی ها نفی استقلال کشور+ نفوذ سیاسی+	394A+445A+471A+518A+677A+72

مرحله چهارم کدگذاری انتخابی

در این مرحله در یک دسته‌بندی کلی‌تر، داده‌های سازماندهی شده در قالب مقوله‌ها و مؤلفه‌های محدودتری دسته‌بندی شد. ابعاد یا مضامین به تعداد ۵ مورد رسید.

جدول ۳: نمونه کدگذاری انتخابی

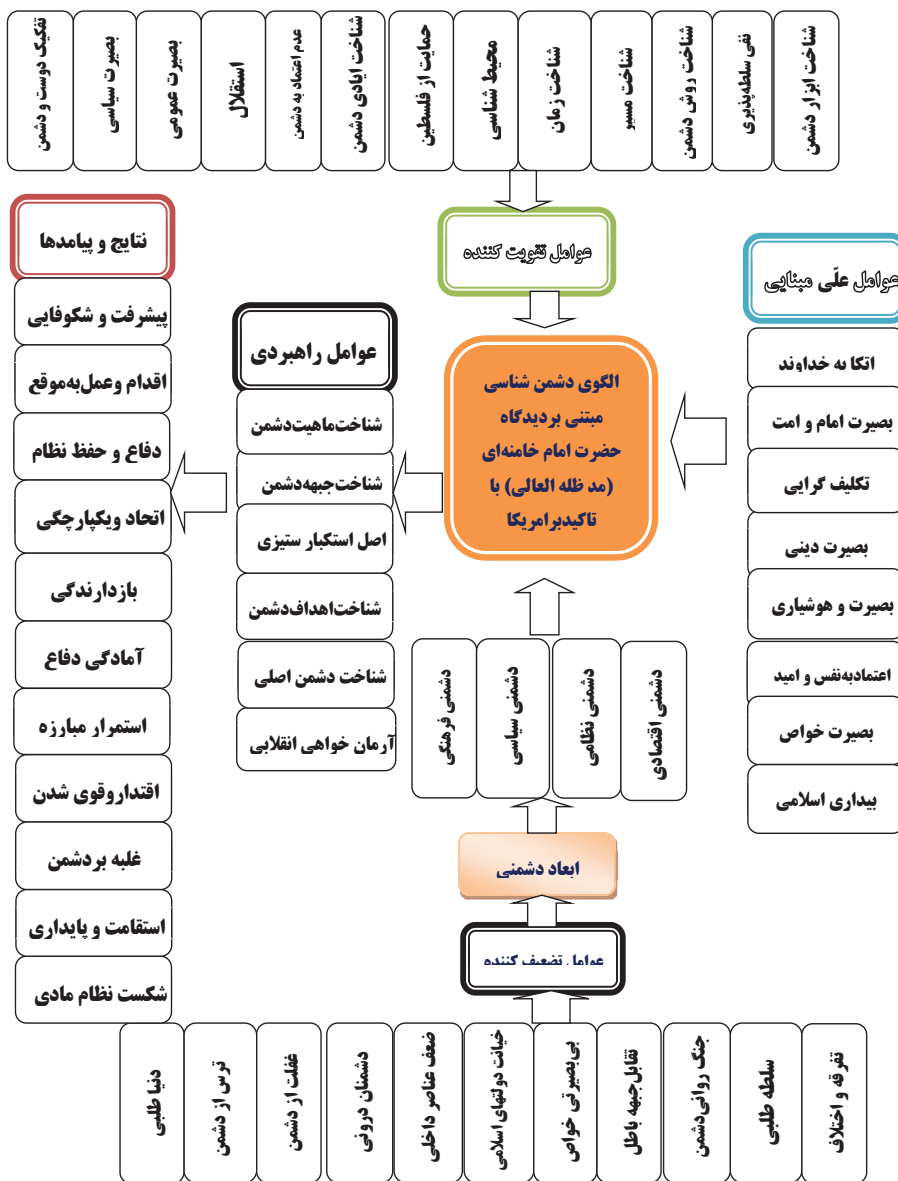
نوع مضامین	مؤلفه‌ها(مقوله‌ها)	شناسه مقولات
عوامل موثر	بصیرت امام و رهبری+ بصیرت عمومی+ بصیرت خواص+ اتکا به خداوند+ تاثیر ایمان و تقوا در بصیرت+ اتحاد و یکپارچگی+ اقتدار+ استقامت و پایداری+ اتکا به مردم+	B1+ B2+ B3+ B5+ B8+ B18+ B41+ B11+ B15+
عوامل تقویت کننده	عدم اعتماد به دشمن(6)+ نقض عهد آمریکا(3)+ اخذ امتیاز نقد و دادن امتیاز نسبه+خلف وعده آمریکائیا+ دشمنی امریکا مانع تعامل+ تعامل با آمریکا بی فایده+ دشمنی با ایران و ایرانی اسلام و مسلمین + عهدشکنی، تلون در آراء ، تقلب آمریکا+آمریکا اهل فریب و دروغ(2)+آمریکا بد معامله(2)	B4+ B7+ B14+ B16+ B17+ B25+ B37+ B38+ B39+ B42+ B44+ B45+ B29+ B36+
متغیرهای بازدارنده	غفلت از دشمن+ خطر دشمنان درونی+ یاس ناامیدی مردم+ روحیه استکباری+ ترس از دشمن+ دنیا طلبی+ دشمنان اصلی+ ضعف موجب تشدید دشمنی+ ایجاد ناامنی+ طواغیت+ دشمن خطرناک+ جنگ روانی دشمن+ دشمنی عملی+ آمریکا دشمن بالفعل+	B20+ B21+ B22+ B24+ B26+ B27+ B28+ B30+ B52+ B54+ B55+ B57+ B48+ B53
نتایج و پیامدها	عدم اعتماد به دشمن+ دفاع و حفظ نظام+ پیشرفت و توسعه+ نفی سلطه پذیری+ اقدام و عمل به موقع+ استکبار ستیزی+ غلبه بردشمن+ تعیین مصادیق دشمن+ شناخت ماهیت آمریکا+ شناخت ماهیت دشمنان	B6+ B12+ B13+ B19+ B23+ B40+ B43+ B51+ B49+ B50
ابعاد دشمنی	دشمنی سخت+ دشمنی فرهنگی+ دشمنی سیاسی+ دشمنی اقتصادی+ دشمنی ذاتی+ دشمنی با ماهیت نظام اسلامی+ تقابل جبهه‌ها	B31+ B46+ B35+ B32+ B47+ B33+ B34+

مرحله پنجم مدل سازی

این مرحله از مراحل قبلی جدا بوده و فرآیند سختی را شامل می‌شود. در این مرحله با مشاوره‌های

مختلف و اجرای تکنیک چند رایی در میان خبرگان الگوی نهایی پدیدار شد. ۵۷ مقوله استنباطی از مراحل قبل در قالب پنج مقوله هریک با نقش و جایگاه معین به شرح زیر دسته‌بندی شد. ۱- عوامل مؤثر یا مبنایی ۲- متغیرهای تقویت کننده ۳- متغیرهای تضعیف کننده ۴- نتایج و پیامدها ۵- ابعاد دشمنی ۶- عوامل راهبردی، الگوی دشمن شناسی مبتنی بر دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای با تأکید بر آمریکا حاصله از اجرای روش داده‌بنیاد در شکل شماره یک پدید آمده است.

شکل ۲: الگوی دشمن شناسی از دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

با وجود اینکه متدولوژی نظریه داده‌بنیاد روشی برای تولید نظریه است نه آزمون نظریه؛ لذا چنانچه لازم باشد در تحقیقی جداگانه علاوه بر نظریه پردازی نسبت به سنجش و تست نظریه از طریق روش کمی و تجزیه تحلیل آماری انجام می‌شود. این تست نظریه نیز به معنی اعتبار سنجی کلام امامین انقلاب نیست بلکه سنجش صحت برداشت محقق از کلام آن بزرگواران و ابتکار محقق در دسته‌بندی مطالب و تعیین روابط بین آنهاست.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتیجه‌گیری

با توجه به مطالعات انجام شده از مبانی نظری موضوع و متون بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، تحلیل محتوای بیانات، الگوی دشمن‌شناسی مبتنی بر دیدگاه آن حضرت شامل عوامل مؤثر بر شناخت دشمنان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران عبارت‌اند از: بصیرت امام و رهبری نظام، بصیرت عمومی، بصیرت خواص، اتکا به خداوند، تأثیر ایمان و تقوا در بصیرت، اتحاد و یکپارچگی، اقتدار، استقامت و پایداری و اتکا به مردم شریف ایران اسلامی. در این امر متغیرهایی وجود دارد که زمینه ساز این شناخت و بصیرت است از جمله آنها دین محوری، شناخت زمان، صحنه و ابزار دشمنی، ترفند و حيله‌ها، اهداف، روشها و ایادی دشمن است که با بصیرت سیاسی و اعتماد به نفس محقق می‌شود. این در حالی است که بعضی از عوامل حالت بازدارنده دارند که عبارت‌اند از: غفلت از دشمن، خطر دشمنان درونی، یاس و ناامیدی مردم، ترس از هیبت دشمن، دنیا طلبی، ایجاد ناامنی، جنگ روانی دشمن، ضعف تشدید کننده دشمنی، طواغیت، روحیه استکباری و... بر اساس بیانات رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) بصیرت و دشمن‌شناسی نتایج و پیامدهای مطلوبی برای نظام و کشور دارد که بخشی از آنها عبارت‌اند از: عدم اعتماد به دشمن، دفاع و حفظ نظام، پیشرفت و توسعه، نفی سلطه‌پذیری، اقدام و عمل به موقع، استکبار ستیزی، غلبه بردشمن، تعیین مصادیق دشمن، شناخت ماهیت استکبار و مخصوصاً آمریکا. با وجود اینکه دشمنان و در رأس آنها استکبار با ماهیت نظام دشمنی ذاتی دارد، ابعاد و گونه‌های دشمنی دشمنان شامل جنبه‌های نظامی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... است.

پیشنهادها

- ۱- ابعاد دشمنی و عوامل تضعیف و تشدید کننده آن برای مسئولین تبیین گردد.
- ۲- تحقیق دیگری در زمینه نحوه مقابله با دشمنان و در رأس آنها استکبار جهانی انجام و تشریح شود.
- ۳- عوامل مؤثر بر شناخت دشمنان به عنوان محورها و الزامات عملی برای مسئولین راهبردی توجیه و عمل به آن منشاء اثر در انتصابات قرار گیرد.

منابع و ماخذ:

الف) منابع فارسی

۱. قرآن کریم، ترجمه: شیرازی، ناصر مکارم (۱۳۸۴)؛ ترجمه قرآن کریم، قم، چاپ دوم، انتشارات: اسوه.
۲. آقا بخشی، علی و مینو افشاری راد (۱۳۸۷)؛ فرهنگ علوم سیاسی، تهران: نشر چاپار.
۳. افتخاری، اصغر (۱۳۸۹)؛ استکبارستیزی حضرت امام خمینی (ره)، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره ۶۶.
۴. استراتژی دفاعی در اندیشه حضرت امام خمینی (ره)، درمقابله با استکبار (۱۳۸۶)؛ تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره).
۵. حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۸۹)؛ جنگ فرهنگی استکبار، قم: انتشارات زمزمه هدایت.
۶. حسینی خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۳)؛ بیانات و مکتوبات قابل دسترسی در سایت معظّم له، khamenei.ir.
۷. سیدعلی (۱۳۶۸-۱۳۹۵)؛ حدیث ولایت (مجموعه رهنمودها)، تهران: مؤسسه نشر آثار.
۸. حسینی، سید کمال (۱۳۸۶)؛ دشمن شناسی از دیدگاه قرآن، چاپ اول، تهران: لوح محفوظ.
۹. خاکی، غلامرضا (۱۳۸۶)؛ روش تحقیق با رویکرد به پایان‌نامه نویسی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات بازتاب.
۱۰. دانایی فرد، حسن و همکاران (۱۳۸۶)؛ روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت؛ رویکردی جامع، چاپ دوم، تهران: انتشارات صفار.
۱۱. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳)؛ لغت‌نامه، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۲. راغب اصفهانی، حسین ابن محمد ابن مفضل (۱۴۱۲ق)؛ المفردات فی غریب القرآن، دمشق: انتشارات نشر دارالعلم.
۱۳. سورین، ورنر جوزف و جیمز تانکارد (۱۳۸۶)؛ نظریه‌های ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۴. شیدائیان، حسین (۱۳۹۳)؛ الزامات انقلاب اسلامی در مقابله با استکبار جهانی از نگاه امام خمینی (ره).
۱۵. سید موسوی، مهدی (۱۳۹۴)؛ بررسی روش‌های مبارزه با استبداد در قرآن، نشر فرهنگ و معارف قرآن.

۱۶. طباطبایی، محمدحسین (۱۳۷۴)؛ ترجمه تفسیر المیزان، ۲۰ جلد، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ پنجم، قم: فتر انتشارات اسلامی ایران.
۱۷. کریمی، حسین (۱۳۹۱)؛ حدیث دشمن شناسی، چاپ اول زمستان، انتشارات پیام ماندگار.
۱۸. گودرزی، محسن (۱۳۹۶)؛ تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت (رساله دکتری) الگوی راهبردی استکبار ستیزی جمهوری اسلامی ایران از منظر آموزه‌های قرآن کریم و سیره نبوی (صلی‌ا... علیه واله) با تأکید بر بعد فرهنگی.
۱۹. مظفری، آیت (۱۳۸۹)؛ راهبردهای بصیرت از دیدگاه مقام معظم رهبری، چاپ اول، قم: انتشارات زمزم هدایت.
۲۰. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)؛ نظری به نظام اقتصادی اسلام متفکر، چاپ اول، بهار، تهران: انتشارات صدرا.
۲۱. موسوی الخمینی، سیدروح ا... (۱۳۸۵)؛ مجموعه صحیفه نور، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
۲۲. نگارش، حمید (۱۳۸۹)؛ دشمن شناسی از دیدگاه امام خمینی (ره)، چاپ هفتم، قم: انتشارات زمزم هدایت.
۲۳. یدالهی، رضا (۱۳۹۵)؛ تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده دفاع (رساله دکتری) تبیین اصول دفاعی مکتب اسلام و ارائه نظریه دفاعی.